

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:
в Австрії:
на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1.70 кор.

За границею:

на цілий рік: зі щоденною
виплатою 7 доларів, або 12
рублів; з виплатою двічі
в тижні 5½ долара, або 10
рублів; з виплатою що субо-
ти 4½ долара, або 9 рублів.
Ноодиноке число по 10 сот.

РУСЛАН

»Виреш ми очи і душу ми виреш; а не возьмеш милої і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.« — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дня
крім неділь і руских свят
о 5½ год. пополудня.

Редакція, адміністрація і
експедиція «Руслана» при ул.
Оссолінських ч. II. (партер)
(фронт від ул. Тихої). Експе-
диція місцева в Агенції
Соколовського в насакі Гавс-
мана.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереженє.

Рекламації неопечатані є
вільні від порта. — Оголо-
шеня звичайні приймають
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надісланім» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні довесеня по 30 сот.
від стрічки.

Події в Угорщині.

(X) Про вигляди сучасного переселеня в Угорщині вясловив ся міністер Кошут в клубі незалежних вельми жалосливо і всю вину невідрадного положеня звалоє на Відень, де нібито Мадярів ненавидять і переслідують! Очевидно розуміє ся тут під висловом Відень монарха і єго наслідника, Австрию з держ. радою а також християнських суспільників. Тимчасом не може тут бути мови про яку ненависть до народів Угорщини, або хочби до мадярського народу, котрий всі люди в Австрії дуже добре відрізняють від кошутівських верховладців, що нині трясуть Угорщиною і ділають на шкоду свого власного народу. Проти сих верховладців повстає не тільки Австрія, але й Угорщина.

Теперішнє переселенє угорське не є ніяким нещастєм для Угорщини, лише тревожним переселенєм загрожених о свою власть можновладців мадярських і нікому не грозить, лише їм утратою неправного їх панованя. Се переселенє не може нічого зруйнувати, а хіба повалити тих, що змагають до підорваня одноцілості монархії і заманиють варід загорілим вископарним домаганям, щоби єго позбавити єго політичних і народогосподарських прав.

Коли не можна найти виходу з переселеня з підмогою Кошута, Андрашого, Апионього, Векерлього ітп., то ще найдуть ся в Угорщині мужі, котрі дадуть поруку додержаня умови з Корonoю і переведеня справедливої для всіх народів виборчої реформи. Розвязка переселеня рівнає ся банкротству коаліції.

В політичних кругах Угорщини панує велика тривога про події найблизшої будучини. Коли крайні живла розбуджують єю

тривогу розсіванєм на неможливших надій, розсаяні люди виявляють зовсім отверго свою журбу. Але на ті пересадні надії незалежних не чєслить віхто розумний. За Юстом, котрий є представником тих крайних живел, стоїть ледво трицять однодумців, а вірноконституційні бачать в нїм головного виновника запутаного положеня. Тимто орган лєвоцїв „Alkotmany“ дуже різко виступає проти єго і пригадає єму, що він і єго сторонництво обовязали ся цісарєви забути про персональну унію, про всі державноправні і військові домаганя.

Навіть Кошут виступив тепер в обороні Векерлього, котрого Юст виставляв ворогом, а також Апионі починає завертати на умірєну дорєгу і остерігає перед усяким спором з Корonoю, бо заграничне положенє передовсім доторкує ся Угорщини. Італія і Росія, говорив він по своїм послуханю, витягають жадібні руки по австрійські області і підготовили собі у нас поле своєю націоналістичною політикою. Колиб прийшло до запутанини, тоді булиб ми принєволені разом держати. Бою ся, закінчив Апионі, що переселенє далеко перейшло поза банкову політику.

Pester Lloyd відкликає ся ще до Кошута і висловлює надїю, що єму ще може повести ся переселенє полатодити, хоч сей дневник забуває, що Кошут вже випустив керму незалежних із своїх рук, а Pesti Hirlap виразно каже, що ціле переселенє викликанє на те, щоби Кошута витрутити.

Цісар приймає доси кільканадцятьох угорських політиків і розвідував ся про положенє а двічі був у монарха на послуханю бар. Ерєнтальє.

В суботу засвітила коаліції нова надїя, бо розійшли ся вісті, що архієк. Франц Фердинанд мав до себе покликати єго Андрашого. Хоч загально відома є сталість

поглядів наслідника престола і не мєжна буде єго нічим відвести від справи виборчої реформи, бо всеж таки прихильники коаліції покористували ся єєю вістїю, щоби вплинути на прилюдну опінію і представити справу єю неначєб уступчивість архієкєзя.

Вже перед трема роками використувала коаліція послуханє у архієкєзя подібним способом, а тепер також покладає надїю на се, що послуханє се дасть ся вихиснувати тим способом, щоби єго Андраші знов склеїв розбиті частини коаліції і уможливив правліне незалежних під покрішкою злуки сторонництва, та що можна буде виторгувати якісь уступки, щоби улекшити дальше правліне. Одначе ся вість показала ся зовсім вїдуваною, що тим більше викликало розчарованє.

Розвязка переселеня тим трудніша, що сєгодня нема вже ні одного чоловіка, котрий би міг вказати, що він промовляє іменем всеї Угорщини. Немадярські народности щораз більше мимо страшного гнобленя доходять до свідомості своїх прав і домагають ся також участі в законодавних тілах. Розвязка може тоді бути тривкою, коли і ті упосліджені будуть допущєні до голосу і до прав їм належних, тимто переселенє в Угорщині буде безнастанно повторяти ся, поки держава не буде перєстроєна на новітних основах.

Кілька слів про наш гімназійний утравкізм?

З філії Учительської Громади в Бережанах
подає
Григорій Бобак.

Не новою єтєє справою гадаємо нині заняти ся. Про вартість утравкізму говорєно у нас

Сільвіо Пелліко.

Із днів мойого тюремного життя.

(Le mie prigioni).

З італійської мови переклав

Володимир Держирука.

(Дальше).

З тижня на тиждєнь продовжає він свої нісенітницї і я (тому, що надїав ся в кождім новім листі найти щось нового й цікавого) читав всьо, а душа моя, хоч не находила в тім уподобаня, та все таки була далека від величних і сьвятых думок. Приставанє з уважними людьми тягне нас самих в долину, коли не маємо чесноти, много більшої від пересїчної, много більшої від моєї.

— Бачиш, — говорив я сам до себе, — се кара за твоє пересьвідченє! Бачиш, що виходить з того, коли хтось хоче грати ролю місьонаря, а не має сьвятого одушевленя до такого покликаня.

Одного дня я рішив ся написати єму отєї слова: „До сєго часу намагав ся я вас потягнути до вищих предметів а ви послали мені до читаня історії, що, скажу вам щиро, викликають тільки прикрє вражєнє. Коли вам є се приємним, щоби ми говорили про вищі справи, то продо-

вжаймо нашу переписку, колиж ні, то подаймо собі руки й кождий нехай живе для себе“.

Два дні не мав я відповіді і початково тішив ся тим. — О, благословєнна самото! — закликав я, — як менше гіркою ти є від розмови низької й безчесної! Місто томити мене читанєм безстыдних річий, місто безуспішно намагати ся протиставити їм гадки, що людскости додають чєсти, — хочу знов заняти ся Богом, моїми любими споминами про родину й правдивих приятелів. Знов хочу щільно читати Євангеліє, списувати мої думки на столі, а тим досліджувати му нутро мойого серця й подїпати єго, визнаю знов солодочи мойого невинного суму і тисяч разів більше цїню се, чим веселі і безстыдні образи уяви.

Кілька разів Тремерельє приходив до моєї кімнатки і говорив:

— Ще не маю відповіді.

— Добре! — одвічав я.

Третього дня сказав:

— Добродій N. N. є трохи хорий.

— Що єму?

— Не говорив мені, та лежить безвинно в ліжку, не їсть, не пє і не має гумору.

Мене се зворушило, що він терпів, а не було вікого, хто потїпив би єго.

З моїх уст а радше з мойого серця вилєтіли слова:

— Напишу єму дві стрічки.

Нині вечером привєсу паперу, — сказав Тремерельє й вийшов.

Коли я сїв біля стола, був я заклопотаний: чи я добре роблю, що на ново починаю переписку? Чи не благословив я самоти мов скарбу, який я знов відискав? Як прецінь велика є моя непостійність! Та сей безталанний не їсть і не пє і певно він хорий. Чи ж се справедливо покидати єго? Моє останнє письмо було строге: оно причинило ся можливо до єго журби. Колиб не ріжниця наших поглядів, то може він не був би вразив нашої приязні? Моя карточка явила ся єму більше прикрою, чим в самій річи була; її він увзяв за незміннє, образливє „будь здоров“.

XLI.

Я написав:

— Зачуваю, що ви недужі і се мене засмучувє. З цілого серця бажав би я бути біля вас, щоби вам висьвідчити всі товариські прислуги. Сподїю ся, що ваша недуга є одинокою причиною вашої мовчанки, що триває вже від трьох днів. Чи моя остання карточка вразила вас? Написав я її, ручу вам, без найменшої злої волі а з одиноким наміром: потягнути вас до поважніших предметів розумованя. Коли вам трудно писати, то подайте мені хоч вістку про ваше здоровє: я писатиму вам щодня дещо, щоби вас розірвати, щоби ви не забували, що я добре про вас думаю.

(Дальше буде).

по часописах, печатано в тій справі окремі брошури²⁾. Доторкували ся однак єї писаня лише утравкістичних руско-німецьких гімназій на Буковині. Утравкізму в галицьких гімназіях не торкав ніхто тому, що введено єго декуди доперва в послідних трох літах. А заняти ся ним нам конечно треба. Питанє се тепер знов вириває. Там, де населене руских повітів домагаєсь в законній дорозі отвореня руских середних шкіл, проєктуеть ся замість них польско-руські середні школи або утравкістичні рівнобжні класи. На нас, як тих, що стоять найближше найстаршій утравкістичній галицькій гімназії, спадає обовязок представити бодай дрібку помічень, котрі могли ми поробити.

Першу пробу з утравкізмом в гімназії зроблено у нас в сімдесятих чи вісімдесятих роках в Перемишлі. Проба невдала ся та дотичну класу розвязано по кількох тижнях³⁾. Помінаючи сю одну подію, ніхто нігде ніколи не домагав ся приміненя червеного краєвого закона з 1867 р. Зроблено се доперва в р. 1905 в Бережанах. Тоді то зачало населене домагати ся в численних вічах та меморіялах і петиціях отвореня рускої гімназії, а евентуально утравкістичних клас від I до V. Доперва в вересні 1906 р. отворено по однім руско-польським відділі в класі першій і другій. Що року прибував відділ класи висшої так, що тепер в р. 1908/9 є тут утравкістичні відділи (по одному) в класах від I до IV. По руски учать ся релігії, рускої мови, історії і географії, математики, фізики і історії природи. По польски учать мови польської, латинської, німецької, грецької й надобовязкових предметів крім історії краввої. Коли ходять о число предметів, так більшість їх викладає ся по руски. Позаяк польські предмети є більшогоданні, так більше є годин науки в польській мові як в рускій. Польська і руска мова є обовязковими предметами. Першого предмету учать три години в тиждень, другого дві. Предметів викладаних по руски уділяють учителя-Русини, польських з незамітними виїмками лише Поляки. Господарами клас є Русини, урядова мова є польська.

В р. 1907/8 отворено утравкістичні відділи в Стрию, в I класі. Тепер є їх два. Викладають по руски релігію і руску мову та історію і географію.

Ніхто з батьків не домагав ся утравкізму як чогось постійного. Вже само відсуване засновин чистої рускої гімназії викликувало невдоволенє, зазначуване на вічах та в часописах. Не вдоволив спосіб переведеня утравкізму. Де хто інтерпретуеть дотичний закон так, що на жаданє батьків і опікунів учеників одной класи повинен би бути введений утравкізм не лише для їх дітей, але для всіх учеників дотичної класи. А досє річ переводить ся так, що в утравкістичних відділах є діти лише тих родичів, котрі домагали ся утравкізму.

На шкільну кравву раду накинуло ся за се польське дневникарство з педагогічним органом Muzeum⁴⁾ на переді за обмежуване компетенції сойму. Зроблено се не з просьвідченя (бо се не опирало ся на жадних данях), лише зі зглядів тактичних.

З рускої сторони закидають краввій шкільній раді, що не ввела того утравкізму до викладаня всіх предметів по руски крім одного. Сего не забороняє робити згаданий закон навіть без призвоу сойму, наколи взагалі можна узнавати важність того закона, бо він внесений грудневим законом державним з того самого року. Дехто знов звертає увагу, що рада шкільна направила отворенєм утравкістичних клас ся кривду, котру заподіяв сойм зігнорованєм внесень в справі засновин чисто руских середних шкіл.

Факти єї й голоси посторонні подали ми привагідно, для зареєстрованя. Не будемо їх дальше підносити так, як обходить нас нині більше инша сторона утравкістичної школи, а се дидактично-педагогічна.

(Дальше буде).

¹⁾ Нині, коли в кількох містах в краю побивають ся місцеві чинники засновин гімназій утравкістичних, є зовсім арозумілою річню, що в дневникарстві і в учит. кружках почалась розправа на сю тему. Тимто радо даємо місце поважному голосови проф. Б о б я к а, лишаючи

собі свободу власних заміток в сій справі. — Ред. Русл.

²⁾ Др. Мирон Кордуба. Утравкізм в гімназії. Чернівці 1904.

³⁾ Она зовсім не була введена. — Ред.

⁴⁾ Muzeum приймає важність краввого закона з 22. VI. 1867 р., а мимо того атакує раду шкільну, хоч рада шкільна оперла ся на згаданим законі при отвореню утравкістичних клас.

„Семінарицке вихованє“

Від часу до часу появляють ся в деяких наших часописах замітки, пераз кількома словами, на тему „семінарицкого вихованя“, пр. в 50 ч. „Діла“ Адрияна, а навіть часто і приватно розправляє ся на таку тему. Звичайно замічають, що духовний семінар не виховує в послідних часах молодежи на великих політків, організаторів, економістів і т. д. взагалі не на „горячих патриотів“.

З одной сторони оно було би може й добре, що наша суспільність інтересує на тою справою та ставить домаганя, якої она хоче молодежи, чи там священників, але она має чомусь якесь дивне і занадто претенсionale домаганє до семінарицкого вихованя. І тут лежить ціла хиба в тих замітках, бо они не звернені на властиву адресу.

Семінар — сеж прецінь не є якась фабрика „патриотів“ і народних робітників, в якій би з одного роду сирого матеріалу вироблювано другий рід, Meisterwerk-ів, що з попередним не має ніякої звязи. Коли би порівнувати семінар з якою школою, то найскорше з академією красивих штук. До академії, пр. на малярство, йде молодіж, що має до сего талант, що має до малярства уже завдатки, набуті з природи і хоч трохи уже виобразовані; в академії і найздібнійший професор не навчить малярства такого, який до сего не має найменшого талану і який сам не схоче йти за вказівками учителя, бож звісна пословиця, що і в Paryżu nie zrobią z ow-za gużu. Академія отже образує, надає ціху, манеру, але не учить.

Подібно має ся річ і з семінаром. Єго задача: ті завдатки, які уже молодь має, розвинути, повести відповідним шляхом та допомагати, аби она сама образувала ся. Там, в семінарі, тоді давати початки народолюбства, годі воювати основні засади праці над народом та вказувати, чого нарід під зглядом соціальним потребує, се годі робити прямо тому, бо се не є ані першою ні послідною цілею семінара, який прецінь має образувати заводово кандидатів сьвященничого стану.

А що наша богословська молодіж не видає ся може такою, якої собі бажає пр. Адриян, то винна сему сама суспільність і до неї треба звернутись, бо — як влучно було в „Ниві“ се висказано — дає олово, а домагає ся золота.

Наша суспільність не звертає такої уваги, яку повинна, на се, яку она молодіж посилає на так високе становище, та навіть не старає ся задалегідь, ще в гімназії, добачувати в ній до сего здібности і відповідно приготувати та образувати. Коли ученика з VII або VIII кл. занитати, чи він піде на теологію, то обурить ся, сей запит уважає мало що не обидою, але се мимо того нічо не шкодить, аби він, побомкавши на яким там сьвітським виділі, по 1—2 або й більше роках не опинив ся таки на теології, де після гадки своїх родичів скорше і лекше здобуде хліб. І коли трафляють ся такі і подібні кандидати, то певно не може бути мови опісля о великім „патриотизмі“, зваживши ще й се, що у нас часто молодіж не виносить з дому доброго понятя про народні обовязки на становищи. Дехто скаже, що сей або той мимо того має „покликанє на сьвященника“, але здефініювати, що се покликанє — точно не потрафить, зглядно сам боїть ся приложити до сего слова абсолютну посьвяту себе і своїх особистих справ на виключну службу і услугу св. Церкві та народи в домінуючою тенденцією все для і в імя Христа; побіч сего ще треба сильної волі, характерности і подрібного знаня, щоби то здобути. Не будь сего, буде молодіж така, якою она декому й видає ся.

Нехай отже сама суспільність зверне увагу

на кандидатів сьвященничого стану, нехай висилає молодіж, яка чує в собі силу і має волю стати з абсолютною посьвятою себе самого на службу св. Церкві і народови. От незабаром буде по матурі і буде досить матуристів, які будуть мати або й ні замір піти на теологію. Тож у яких є бажанє зробити велике геройство з себе та наколи мають дійсне покликанє, або бодай видно у них єго добрі задатки — таким дораджувати, щоби конче йшли, а знов будуть такі, що самі хочуть для хліба, для вволеня волі посторонних осіб, але не мають до сего тих условин, яких вимагає ся, то тим всіми способами відраджувати і від сего стримати, щоби не ставали заводою иншим. Дальше також нехай суспільність сама учить свою молодіж патриотизму а нагода є, — суть сьвята, ферія і т. д. В семінарі за пізно буде учити ся патриотизму, тим більше, що там на се й не місце і часу не буде.

В семінарі може молодіж що найбільше дальше поступати і заокруглювати образованє, як би то опісля працювати в народі, але і то мусить сама до сего прикладати руки, з своєї охоти і ініціативи, бо все, що накинене, то не приймає ся і нічого не варта.

Тепер не є в семінарі під тим зглядом так погано, як хто думає. Противно від богословів, перебуваючих на сьвятах, можна було почути про їх працю і заходи в семінарі. Мають пр. просьвітний кружок, якого задача по всіх читальнях у Львові і в околиці мати відчити, реферати, вести розмови і їх демонструвати. То роблять в порозуміню з філіяльним виділом „Просьвіти“ і по розділі праці і між сьвітську академічну молодіж. Також і в себе було чимало рефератів чисто економічних, господарських і то з демонстраціями („про молочарні“), суспільних, про кооперації і т. д.

Взагалі, коли молодіж хоче сама вироблювати ся на патриотів, то може, ніхто сего не боронить, а певно ще допоможе.

Патриот.

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Парляментарне положенє представляє ся не так відрадно, як спершу з почином весняної сесії здавало ся. Спершу були вигляди, що держ. рада забере ся жваво до роботи, а тимчасом показує ся, що наглі внесєня починають знов вилазити, як шкідні губи на нездоровім ґрунті, дорогий час прогайнує ся, а з розправ над сими внесєнями виходить стілько користі, як з того млина пестого, що меле і меле а муки нема. Показує ся тепер, що теперішня сесія, котра імовірно потриває лише до кінця червця, полагодить лише три предлоги а іменно предлогу про винагороду за держ. добра в Босні 54 мил. кор., які має Австрія заплатити Туреччині, румунський торговий договір, до котрого хліборобники заповідають великий бій, що скінчить ся для них повним поражєнєм, і бюджетову провізорію. До правильної обради бюджету народний парламент не хоче обратити ся і тим позбавляє ся найважнійшого права контролі державної господарки і обговореня при сій нагоді всіх потреб і домагань широких верств народних. Народний парламент, на котрий покладано такі рожеві надії, не оправдав тих сподіванок і прагадує першу думу російську, що богато розправляла, але нічого не зробила. Предлога про прилуку Босни остає неполагодженою, бо наслідком угорского переселєня тамошній сойм не може її ухвалити. З того виїшла така цікава історія, що всі європейські держави призвали прилуку Босни й Герцеговини, не зробили однак того доси угорський сойм і австр. держ. рада! Одначе се не змінє ані на крихту самої справи.

Ф і н а н с о в и й п л а н правительства, котрий з одного боку змагає до поправи державних і краввих фінансів і фінансової господарки, а з другого знов зазначає потребу нових податків, стрічає великий опір серед послів, бо нові податки підривають послам популярність і загрожують їх мандатам. Посли виступають з ріжними домаганями, котрі вимагають великого

накладу, але коли відтак розходять ся о покриті тих видатків, тоді стають роздратованими і опорними. Тим дає ся пояснити опір проти фінансового пляну правительства. Предлоги про споживні податки і від спадщини дістануть ся до комісій, але мабуть звітам не вийдуть. На тім перейде літна сесія, а правительство має до осені помогти краям до поправи їх фінансів і подбати о збільшені потреби держави. Одначе протягом літа переконає ся правительство з розправ в палаті і комісіях, які податки зможе перевести і виступить з новим пляном. Чехи, в котрих таборі настав великий розлад, намагають ся відвернути увагу політ. кругів від сего тим способом, що намагають ся вістре звернути тепер проти правительства, щоби его повалити, а до того втягають півд. Славян а також социал-демократів. Також рускі радикали в Гром. Голосі промовляють за поваленням правительства, хоч досьвід поучив уже довогонітий, що з таких амін ледви що вийшло корисного для руского народу окрім моральної побіди. Але дволітний досьвід поучив також, що народний парламент, котрий так горобжить ся проти правительства, м'якне, як віск від огню, скоро лише правительство погрозиць розв'язанем пос. палати і тим покаже грозу утрати диет і мандатів.

В Б у д а п е ш т і відбувають ся дальші переговори Коропи з угорськими політиками. Цісар приймав на авдйенції віцепрезидентів палати послів Раковского і Наваа. „Az Ujsag“ доносить, що коли в партії незалежності піднесено обаву, що на случай розв'язаня сойму гр. Андраші може бути покликаний до переведеня виборів проти партії незалежності, Кошут сказав: „На скільки мені відомо, гр. Андраші зовсім певно виборів переводити не буде“. Авдйенція Кошута тревала годину. По авдйенції заявив Кошут журналістам, що цісар прийняв его дуже ласкаво і прислухував ся уважно звітови про положеня. Був на авдйенції також б. президент міністрів Стефан Тіса.

Бар. Банфі сказав у промові, яку він виголосив перед своїми виборцями в Сеґедіні, що підчас урядованя теперішнього кабінету захитано основи взаємного довіря між народами і Короною. Причиною сего є, що незалежні що иншого представляють як свою програму, а що иншого говорять на авдйенціях у монарха. Бесідник заявив, що він є безусловним прихильником окремого банку.

Заграниця.

Офіційне признане Болгарії королівством зі сторони Австро Угорщини вже наступило. Цісар іменував ц. і к. надзвичайним послом і уповновласним міністром при королівським болгарським дворі графа фон Турні і Фалзасіна, дотеперішнього ц. і к. управителя дипломатичної агентури і генерального консула.

У внутрішнім положеню Німеччини наступило певне поліпшене і уступлене канцлера ки. Більова мабуть виключене. Національно-ліберальне товариство надіслало іменно канцлерови своє рішене, яке випало в користь реформи державних фінансів. Ки. Більов відповів на се листом, в яким пише: Північ і полудне мають сильну постанову, помочи державі в її фінансових клопотах. Тому мимо всіх трудностей я не сумніваю ся, що се в дійсности удасть ся. Всі поголоски про мое уступлене є невірні.

Великі вправи північного відділу французької флотії, як доносять з Парижа, нараз застановлено. Причину сего держать в глибокій тайні. Здає ся, що в технічній переведеню сих вправ і в застосованю підводних човнів повнено великі похибки. З другої сторони доносять з Парижа, що перед Тангером має відбути ся демонстрація французької флотії з огляду на вороже успосіблене Мулей-Гафід а зглядом іспанського заступника.

В Росії мають приступити також до будови кораблів систему „dreadnought“. Російський морсько-технічний комітет дістав порученне випрацювати до половини мая плян чотирох панцирників о просторі 23.000 бочок і 22 вузлах скорости на годину. Після сего число російських панцирників зросте до 16.

В Перзії ще тривають заворушеня по провінції Н. пр. Урмія ще від 26. марця зовсім відтята повстанцями і Курдами, так, що кара-

ванна торгівля російськими товарами зовсім застановлена. Більша часть людности в Урмії вороже настроєна зглядом повстанців, але заховає ся пасивно.

Просимо відховити перегплату.

НОВИНИ.

— **Календар.** В середу: руско кат.: 9 Муч. в Кизиці; римо-кат.: Пократія. — В четвер: руско-кат.: Якова ап.; римо-кат.: Серватія еп.

— **До П. Т. Приятелів бідної рускої дїтвори.** За починном щирих приятелів бідної дїтвори а за щедрою помочю Експ. Митрополита Шенцицького повстала в Галичині перша руска оселя націїна для бідних руских літій. Вже через чотири роки вислало Тов-о „Вакаційних осель“ по кількадесят бідних дївчат на час вакацій на село, аби і они по трудах цілорічної умові праці серед тяжких обставин і крайної нужди, могли трохи відживити ся і на сьєїжім воздусі хотий через так короткий час набрати сили до дальшої боротьби житєвої. Доходи Тов-а на сю ціль є майже ніякі, зовсім не вистарчаючі, бо жертви протягом року зовсім не напливають, а ті лепти, що виділ Тов-а вижебрає з кінцем року, є так малі, що Тов-о не може сповнити своєї тяжкої задачі, яку руска суспільність на него наложила. Сотки дїтій і то крайних нуждарів зголошує ся щорічно на оселю а Тов-о з великим жалем мусить відмовити їм своєї помочи. Хто знає, яку вартість має здоровле для чоловіка і хто любить свої дїти а є щирим патріотом не лише в слові але і в ділі, той певно не відмовить помочи для тих бідних дїтій, котрі живуть через цілий рік серед тяжких обставин моральних і матеріальних. Нехай і сям бідним нуждарям засияє на хвилику зірка діточої свободи і щаслившої долі. З огляду, що конець року зближає ся, просимо прислати жертви сейчас на адресу касиєра: проф. Володимир Адриянович, Львів ул. Крижова 57. — Від виділу Тов-а „Вакаційних осель“: *О. Бачинська*, председателька, *С. Герушицький*, секретар.

— **Статистична карта Холмської Русі.** Церковне брацтво Пр. Богородаці в Холмі видає карту руского і православного населеня в Холмській Русі із статистичними датами. Сю карту зладив проф. унів. Францев, а має она вияснити: 1) число православного населеня в люблинській і сїдлецькій губернії і 2) число руского (українського, населеня в тих губерніях без огляду на віроісповідане (автор узгляднув тут всіх, що говорять по руски). Проф. Францев послугував ся при укладаню сеї карти статистикою, зібраною православними парохіальними урядами. Після сеї статистики було в холмській епархії з початком 1908 р. в 8 повітах люблинської губернії 199.858 осіб а в шістьох повітах сїдлецької губернії 80.434 осіб православного населеня, або разом в обох губерніях 280.292 православних. Число Русинів, се є всіх тих, що говорять рускою мовою, годі точно подати, бо статистика узгляднеє лише віроісповідане, тому автор мусів шойно отсею посередною дорогою доходити до сего. Перед появою указу про релігійну толерацію в 1905 р. було в 13 повітах обох губерній 449.571 православних, а в 1908 р. після статистики, зібраної парохіями, було вже лише 280.292, значить, за три роки перейшло на католицизм 162.279 православних. А коли із сего числа відчислити вже зі 100.000 на Поляків, прочих як Русинів причислити до православних Русинів, то загальне число холмських Русинів буде виносити до 350.000 осіб. Статистичні таблиці, додані до сеї карти, подають поділ населеня після повітів, міст, осель і громад в люблинській і сїдлецькій губернії перед толераційним указом і в початках 1908 р.; а дальше процентове відношене ріжних віроісповідань в повітах і громадах. На кольорованих таблицях означено густоту оселеня православних і поділ населеня після рідної мови в отсих 5 схематичних груп: 1) де ганує виключно руска мова; 2) де переважає руска мова; 3) де є в половині руска, а в половині польська мова; 4) де переважає польська мова і 5) де є виключно польська мова.

— **Гімназія в Радівцях.** Bukowinär Volksblatt доносить, що буковинська рада шкільна краєва ухвалила завести з новим роком шкільним 1909/10 румунські рівнобїжні класи при німецькій гімназії в Радівцях, мимо того, що рада громадська міста Радівців протавила ся румунським відділам. Нас дивує, що буковинська рада шкільна краєва, в котрій Русини і Румуни разом взявши мають більшість супроти Німців, не ухвалила притій нагоді, для рівноваги, завести також рускі рівнобїжні відділи при гімназії в Сереті. Се повинна була рада шкільна тим скорше вчинити, що буковинський сойм — як доносила передтрема місяцями „Буковина“ — ухвалив резолюцію, аби в Сереті були заведені рускі рівнобїжні

класи — як також і з сеї причини, що число рускої молодїжи в середних школах на Буковині, є з поміж усіх тамошних націй найменше, мимо того, що тамошні Русини становлять релативну більшість краю. В всім році є в буковинських гімназіях і реалній школі лише 944 Русинів, супротив 976 Німців, 1.146 Румунів і 2337 жидів. В справі радовоцької і серетської гімназії очікуємо відповіді в „Буковині“. — *Буковинець.*

— **Зміна теплоти.** Від нині потепліло знова, так що в полудне було +17° R, притім падав мазвий теплий дощ. Природа прибирає ся знова в гарну зелень, яка почала була вже вянути з причини холоду. Зворотною точкою від холоду до тепла була минула ніч, значить, минує ісландський циклон а повіяв теплий антициклон. Хто нині рано встав, міг оглядати при сході сонця коло 4. години чудову ранню зорю, яка грала яркими найріжнородїйшими красками і займала третину східного небосклону. Такий чудовий образ природи рідко коли лучає ся нагода оглядати.

— **Дяківські збори.** З Городенщини доносять: Збори дяків городеньского деканата, станиславської епархії, відбули ся дня 20. цвітня с. р. в Городенці в салі „Народного Дому“ при участі 18 дяків. Збори відкрив п. І. Яхневич, агент. Він відчитав розпоряджене Еп. Консисторії що до помешкань і огордів дяківських, письмо з виділу дяківського Товариства і письмо о. посла Стояловського, в яким сей потїшає, що справа дяків стоїть на добрій дорозі. Збори ухвалили відтак внести прошене до Еп. Консисторії на посередництвом виділу Товариства дяків, щоби она свое розпоряджене впровадила в житє. Дальше збори ухвалили виразити в признанем сьєдичну подяку Преосв. Архієреєви за его прихильність і опіку для дяків і просити еще о ласкаве розпоряджене, щоби надаване посад дякам і увільнене від посад залежало виключно від Еп. Консисторії. Потім на внесенє п. І. Яхневича ухвалено, щоби дяки хоронились неурочає розмов о обрядових справах і о церковних богослуженях, бо такі розмови понижають наш обряд і тих, що до него належать. Що до ухвал збори припоручили п. Яхневичеві зарядити відповідні діла. Звіт п. Яхневича з діяльности виділу прийняли збори до відомости і удїлили ему абсолюторію. На закінченє п. Яхневич подякував за так численне зібранє і всі розвії шдсьє, відспівавши пісню „Ангел вопієше“.

— **Страх „Цареславної“ перед подїлом буков. дієцезії.** Вістка про намірений поділ православної епархії на Буковині на руску і волоську частину настрашила найгірше Багатірця з его „Православною Русію“ і він поки що в двоєх перелюдях звертає ся проти поділу. Его аргументи проти такі „річеві“ як звичайно. Одну лиш річцію має „Цареславна“, коли каже, що Українці допровадили до того, що у Відні вже стали серйозно застановляти ся над сею справою.

— **Археологічна знахідка.** В ставиці Прочнокопській на Кубані оден місцевий чоловік викопав здоровенну кам'яну людину, немов би жінку, а якимись незрозумілими написами. Син того чоловіка, орючи, глибоко був заупетив плуга і плуг за щось зачепив ся. Стали там копати і надібали оте чудовище. Дивну знахідку пересилають до Катеринодару.

— **Погода у Києві.** Дня 5. мая погода у Києві нагло змінила ся: було ледве +3°, тимчасом як в попередні дни досягло мало не до +25°. Падєв холодний дощ. Кільки разів навіть сніг торривав ся падати. Вечером став віяти сильний вітер. На Дніпрі підняли ся великі філі; чимало човнів відірвало, деякі з них потопило і занесло у безвісти. Навіть кілька барок відірвалось, але їх перехолено.

— **Ліквідація „Аврори“ у Львові.** Посагове тов-о „Аврора“ у Львові, якого діяльність спинена вже від 1. січня с. р. ухвалило на онодїшних зборах свою ліквідацію. Члени, яких є коло 700, мають до „Аврора“ претенсію в висоті 93.000 К, а тимчасом всего гроша є 24.000 К. Збори вибрали ліквідаційну комісію, якій поручили переглянути касові книги, і на випадок викритя якихсь мальверзацій передати справу судови. Тим чином звільна уступають з виднокруга товариства, заложені для обдирания своїх членів, а для наживи директорів.

— **Придворний слуга царя.** Придворні слуги королів і цісарів грали нераз визначну ролю у всесвітній історії; та такого впливу на державні справи, як має придворний слуга на російсьім дворі Кротов, не має до тепер ще ніхто з них. Він є одноклою людиною, що находить ся постійно в близькості царя. Кротов не є лише слугою царя, але також і его дорадником і мужем довіря. Звісно, що цар перебуває все поза Петербургом, чи то в царсьім Селі, чи то на дворі Петра, тому то і послугує ся він, щоби порозуміть ся з своїми міністрами, генералами і иншими достойниками часто густо телефоном. При всіх таких розмовах є Кротов все присутний а нераз дає він сам розкази міністрам в імени царя. Днем і ночью не відступає Кротов від царя і стереже его перед всіми пригодами, які надто часто лучають ся на царсьім дворі.

— **Робота в огороді і в саді в маю:** Треба садити і сіяти даліше. Розсаду пересаджує ся на грядки; перед тим треба їх ще раз мілко скопати і рівно заскородити. Пересаджувати треба під вечер, а по пересадженю підливати, щоби земля осіла ся і добре прихопила корінці. Також і на те треба добре зважати, щоби головний корінь ішов просто в землю; а вже ніяк не повинно ся загинати так, щоби кінчик виставав до гори. За довгий корінь можна трохи притяти; тогди будуть більше розростати ся бічні корінці а з ними розросте ся і ціла рослина. При всякій розсаді треба на те зважати, щоби она була здорова; то можна пізнати по тій часті, що під кільцями а повисше кореня; коли она ясної барви, то розсада зовсім здорова; колиж она темно-брунатна то розсада слаба і скорше або пізнійше зине. Коли можна, то треба садити зараз по дощі. — **Горох** треба тичити, а щоби ліпше розростав ся, то вершок треба уривати. В другій половині мая садити фасолі, огірки і ливі. Тичну фасолю садить ся по 5 зерен в неглибоких ямках на 10 сантиметрів широким, а ямка від ямки повинна бути на 30 сантиметрів далеко. Зернята з огірків добре є завинути на якийсь час перед садженем в мокрий платок і покласти в мисочці на тепле місце та зважати на те, щоби платок був завжди вогкий. Дині, меліони та кавуни можна вже в перших днях місяця засадити у вазонку, а відтак в другій половині місяця пересаджувати в ґрунт. — В саді треба тепер привязувати попереджувані деревця до коликів, бо земля вже досить осіла ся. В суху пору треба дерева овочеві, малини, порічки і т. д. підливати лиш не під самим пнем, але трохи даліше від него, бо тончі корінці, що втягають воду в дерево, суть трохи подальше від них. Кажуть, що коли посуза, то дерева скорше вкривають ся цвѣтом; то правда, але овочі з такого цвѣту будуть утліїші. Чутливі на приморозки дерева як брескний треба на ніч вкривати. В малинових корчіках треба повитинати всі слабші парости а лишити лиш три або чотири найспівніші, та привязувати їх до тичок.

— **Дрібні вісти.** Нова міська рада в Тернополі вибрала з поміж себе посадинок на місце старенького п. Л. Пунчерта его дотеперішного заступника д-ра Станислава Мавдла, заступником д-ра Віктора Ляндесберга, а асесорами п. Найгофа і Соханевича. — Цісарську санкцію дістав закон ухвалений гал. соймом, яким дозволяє ся громадам Хоростків, Цішанів, Крилиць і Перемішляни, побирати громадські оплати від спиритусових напиктів та від меду, вишняку, дерев'яку і маливяку.

— **Переписна редакція.** Вп. О. Вол. в Лип. Гроза останньої тучі виїшла віршом млаво. За дописи прозою будемо Вам вельми вдячні.

— **Поетичний кути.**

З Ясамані.

Квітнуть, дихають троянди —
Дивні без кінця...
Тиж смутна, і в тебе сльози,
І тремтиш уся.

О, не бій ся: Ти милійша,
Ти ніжнійша їх!
І скажи, — тобі я виву
Всі квітки до квіту.

Перекл. з грузинського О. Олесь.

Оповідки.

— **Іменоване.** Цісар іменував професора V гімн. у Львові шкільного радника Тадея Левницького краєвим інспектором шкільним, а міністер просвіти приділив его до служби при кресв. раді шкільній.

— **З залізниць.** В „Газеті Львівській“ оголошує ц. к. Дирекція залізниць держ. у Львові розписане оферт на будову триповерхового мешкального дому для урядників ц. к. залізниць держ. при улиці Глибокій у Львові. Оферти належить вносити найпізнійше до 21. мая 1909 до 12. години в полудне. Близші услів'я і пляни будови можна переглянути у відділі для будови і консервації в будинку ц. к. Дирекції залізниць державних у Львові П поверх двері ч. 207. Там можна також дістати формулярі на оферти і приніси що до їх виношеня.

Посмертні оповістки.

— **О. Теофіл Ващук,** сотрудник в Бурштині, упокоїв ся дня 7. с. м. в Мераві в 26. році життя, а в 1. році священства. В. с. п.!

Наука, штука і література.

— **Календар „Рідний Край“.** В Харкові вийшов український календар „Рідний Край“ (ціна 10 коп.). Зладжений він, як сповіщає ся в тижнев

нику „Рідн. Край“, вдовою небіжчика М. Дмитрієва, п. Дмитрієвою, а виданий редакцією „Хлібороба“, як додаток до сеї селянської часовиси. Окрім звичайних календарних відомостей, в ній вміщені невеличкі статі: Про рідну мову — П. Мирного, про українську пісню, про пам'ятник Шевченкови, про кооперацію (К. Мацієвича), про земство та інші. Є кілька портретів: М. Дмитрієва, Л. Толстого, І. Тургенєва.

Телеграми

з дня 11. мая.

Будапешт. Цісар прийняв вчера на послуханню гр. Куен-Гедерварого, міністра Люкаша, віцепрезидента партії незалежних Гойчого і секретара стану Тота.

Відень. W. Allg. Ztg доносить, що великі держави мають вищепати свої гарнізони з острова Крета найдаліше до кінця липця.

Царгород. Вчера відбуло ся торжественне припоясанє меча пророка новому султанови. Султана в переїзді до мечети і з поворотом витала публіка з одушевленем. Шкільна молодіж і старші люди творили шпаліри вздовж улиці.

Мессина. Вчера дало ся ту чути сильне землетрясенє.

Др. Богдан Барвіньський:

Зїзд галицького князя Данила з угорським королем Белею IV. в Прешбурзі 1250 р. Історично-критична аналіза. Львів 1901. 16^о ст. 18. — Ціна 10 сот.

Прешбурський зїзд в справі спадщини по Бабенбергах. (Причинок до історії великого австрійського безкоролів'я). Львів 1903. 8^о ст. 27. — Ціна 30 с.

Жигимонт Кейстутович, великий князь Литовско-руський. Історична монографія. Жовква 1905. 8^о ст. XIV+170. -- Ціна 2 К.

Zygmunt Kiejstutowicz, książę starodubski. Львів 1906. 8^о ст. 28. — Ціна 50 с.

Bogurodzicza dzewiczka a історичні висновки д-ра Щурата. (В інтересі історичної правди). Львів 1906. мала 8^о ст. 41. — Ціна 20 с.

Історичні причинки. Розвідки, замітки і матеріяли до історії України-Руси. І Жовква 1908. мал. 8^о ст. 170. — Ціна 2 К.

Дістати можна в книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові, Ринок 10.

ХТО

себе або свої діти від

Кашлю, хрипки, катару, флегми, заката- реня, реня устної ями, коклюшу і гор- ляного кашлю хоче увільнити, най купує лікарсько випробовані і поручені

КАЙЗЕР'А

Brust-Caramellen

з трема яличками.

5.500 нотаріально потверджених свідощтв на то.

Пачна 20 і 40 сотиків. Доза 80 сотиків. Можна дістати у всіх апіках і дроґуеріях.

(23—24)

Colosseum

в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.

Нова сензацийна програма

від 1. до 15. мая 1909.

Щоденно о 8. год. вечер представлено. В неділі і свята 2 представлення о 4. год. по пол. і о 8. год. вечером. Що п'ятниці High-Life представлено. Білети вчаснійше можна набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 5.

РУСИНИ! Жадайте у всіх трафіках, тор- говлях і крамницях лише туток і паперців з пер- шої галицько-руської фабрики Евгена Біліньского- в Збаражи.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% на школи і бурси тов. педагогічного, а 5% на сироти і вдови по св'я- щениках.

Держім ся покликую:

Свій до свого!

Не жартуй, дуже красна мазурка на фортепан Я. Лопатинського. Ціна 70 сот. Дістати можна у всіх книгарнях. (22—50)

Товариство взаїмного кредиту

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20.

Телефон ч. 788.

засноване при Товаристві взаїмних обезпечень „Дністер“ в р. 1895 на підставі закона о стоваришенях з р. 1873.

Одвічальність членів обмежена до подвійної висоти уділу.

Цілею Товариства є уділюване кредиту своїм членам різними обезпече- ним в „Дністрі“ від більше літ.

Проценти від виладок 4%, без по- тручення податку рентового.

Виладки приймає і виплачує Каса Дирекції Товариства в годинах урядо- вих, від 8. до 2. год. в полудне.

Конто в Щадниці почтової ч. 35.527.

Конто жирове в банку австро-угор.

Вкладки щадничі К 2.848.890—

Уділи членські К 262.994—

Позички уділені К 3.396.002—

Канцелярії Товариства отворені перед полуднем.

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. мая 1909.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночі
Кракова	5:50	8:55	1:30	5:45	9:50
Кракова	7:25	9:50	—	8:40	2:30
Тарно а	—	—	1:10	—	—
Підволочиск	7:20	12:00	2:15	5:40	10:30
Черновець	8:05	—	2:05	5:58	9:30
Черновець	—	—	—	6:40	12:20
Станиславова	5:45	—	—	—	—
Коломиї	—	10:20	—	—	—
Стрия	7:29	11:45	4:25	—	11:00
Пустомит	7:29	11:45	4:25	10:15*	11:00
Самбора	8:00	9:57	2:00	—	9:00
Любіня	8:00	9:57	2:00	5:00	11:45*
Рава рускої	7:10	12:40	4:50	—	—
Янова	8:05	1:15	5:00	9:25	10:10
Брухович	7:10	10:05А	1:48Б	4:50	8:20
Брухович	8:15	12:40	3:27В	5:30Г	9:15В
Зимної води	5:50	7:25	1:10	5:45	9:50
На Підзамче:					
З Підволочиск	7:01	11:40	2:00	5:15	10:12
Бродів	7:01	—	2:00	5:15	10:12
Курович	—	—	11:19	—	9:39
Винник	8:07	—	11:19	3:26	9:39
Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд.	вечер	в ночі
Кракова	3:50	8:25	2:45	7:00	11:15
Кракова	—	8:40	6:12	7:35	12:45
Рашева	—	—	3:30	—	—
Підволочиск	6:20	10:40	2:16	8:00	11:10
Черновець	6:10	9:35	—	—	10:38
Черновець	—	9:10	2:23	—	2:50
Станиславова	—	—	2:50	—	—
Коломиї	—	—	—	6:00	—
Стрия	7:30	—	1:45	6:55	11:25
Пустомит	7:30	10:35*	1:45	6:55	11:25
Самбора	8:00	9:05	—	3:40	10:45
Любіня	8:00	9:05	2:15*	3:40	10:45
Рава рускої	8:14	11:05	—	—	11:35Б
Янова	8:20	10:10	1:37Г	3:40	6:30
Брухович	7:21	11:05	1:30В	5:50Г	8:24В
Брухович	6:14	9:00А	12:41Б	3:45	7:10
Зимної води	3:50	8:40	3:30	7:35	11:15
З Підзамча:					
До Підволочиск	6:35	11:00	2:31	8:29	11:32
Бродів	6:35	11:00	2:31	8:29	—
Курович	—	7:13	—	2:52	—
Винник	5:44	7:13	1:30	2:52	—

ЗАМІТКА: Поспінні поїзди печатані товстим друком. — А) Лише в неділі і свята від 10/6 до 11/6. А) Лише в неділі і свята від 1/7 до 31/8. — Б) Лише в неділі і свята від 1/6 до 30/9. — В) В неділі і свята а від 1/6 до 30/9 щодень. — Г) Щоденно від 1/7 до 31/8. — З) Лише в неділі.

